

प्रदेश लोक सेवा आयोग, कर्णाली प्रदेश
प्रदेश निजामती सेवाको कृषि सेवा, कृषि प्रसार समुह, अधिकृतस्तर नवौं तह वा सो सरहको खुला, अन्तर तह
र आन्तरिक अन्तर सेवा प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम र परीक्षा योजना

पाठ्यक्रमको रूपरेखा:- यस पाठ्यक्रम योजनालाई दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ ।

परीक्षाको चरण	परीक्षाको किसिम	पूर्णाङ्क
प्रथम चरण	लिखित परीक्षा (Written Examination)	२००
द्वितीय चरण	अन्तर्वार्ता (Interview)	३०

प्रथम चरण: लिखित परीक्षा योजना (Written Examination Schedule)								
पत्र	विषय	खण्ड	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	प्रश्नसंख्या	परीक्षा प्रणाली	प्रश्नसंख्या×अङ्क	समय
प्रथम	प्रशासन र व्यवस्थापन तथा सेवा सम्बन्धी सामान्य विषय	(क) प्रशासन र व्यवस्थापन	५०	४०	१०	छोटो उत्तर (Short Answer)	१०प्रश्नx५अङ्क =५०अङ्क	१ घण्टा ३० मिनेट
		(ख) सेवा सम्बन्धी सामान्य विषय	५०		५	लामो उत्तर (Long Answer)	५प्रश्नx१०अङ्क =५०अङ्क	१ घण्टा ३० मिनेट
द्वितीय	सेवा सम्बन्धी प्राविधिक विषय		१००	४०	४	विश्लेषणात्मक समिक्षा	४प्रश्नx१५ अङ्क=६०अङ्क	३ घण्टा
					२	विश्लेषणात्मक र समाधानमुलक उत्तर	२ प्रश्न x२० अङ्क=४०अङ्क	
द्वितीय चरण: अन्तर्वार्ता (Interview)								
विषय					पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली		
अन्तर्वार्ता (Interview)					३०	बोर्ड अन्तर्वार्ता (Board Interview)		

द्रष्टव्य

- यस पाठ्यक्रम अनुसार दुई पत्रको लिखित परीक्षा लिईनेछ।
- माथि परीक्षा योजनामा उल्लिखित कृषि सेवा अन्तर्गतका सबै समूह, उपसमूहहरूको पाठ्यक्रमको प्रथम खण्ड (क) को विषयवस्तु एउटै हुनेछ। तर प्रथमखण्ड (ख) र द्वितीयपत्रको पाठ्यक्रम सम्बन्धित सेवा, समूह अनुरूप फरक फरक हुनेछ।
- खुला र समावेशी समूहको एउटै प्रश्नपत्रबाट परीक्षा सञ्चालन हुनेछ।

४. लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी वा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुन सक्नेछ।
५. प्रथमपत्र खण्ड (क) को लिखित परीक्षा उल्लिखित सेवा समूहका लागि संयुक्त रूपमा एउटै प्रश्नपत्रबाट एकैदिन वा छुट्टाछुट्टै प्रश्नपत्रबाट छुट्टाछुट्टै दिन पनि हुन सक्नेछ भने प्रथमपत्र खण्ड (ख) को लिखित परीक्षा उल्लिखित सेवा समूहका लागि संयुक्त रूपमा एउटै प्रश्नपत्रबाट एकैदिन वा छुट्टाछुट्टै प्रश्नपत्रबाट छुट्टाछुट्टै दिन हुनेछ। यसैगरी द्वितीयपत्रको परीक्षा पनि समूह उपसमूह अनुरूप एकैदिन वा छुट्टाछुट्टै प्रश्नपत्रबाट छुट्टाछुट्टै दिन हुनेछ।
६. परीक्षा हलमा मोबाइल फोन, स्मार्ट वाच, हेड फोन वा यस्तै प्रकारका विद्युतीय उपकरण, पुस्तक, नोटबुक, झोला लगायतका बस्तुहरू लैजान पाइने छैन।
७. लिखित परीक्षामा यथासम्भव पाठ्यक्रमका सवै एकाईबाट प्रश्नहरू सोधिनेछ साथै परीक्षा योजनामा उल्लेख भए बमोजिमका प्रश्नहरू पाठ्यक्रमको जुनसुकै एकाईबाट पनि सोध्न सकिनेछ।
८. प्रथमपत्र खण्ड (क) को लागि एउटा मात्र उत्तरपुस्तिका हुनेछ भने प्रथमपत्र खण्ड (ख) र द्वितीयपत्रका प्रत्येक प्रश्नका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन्।
९. समस्या समाधानको उत्तर आवश्यकता अनुसार निम्नानुसार चार भागमा विभाजन गरी प्रस्तुत गर्नुपर्नेछ।
 - A. पहिलो भागमा समस्याको पहिचान र विश्लेषण।
 - B. दोश्रो भागमा समस्या समाधानको लागि मौजुदा सरकारी नीति र कार्यक्रम।
 - C. तेश्रो भागमा समस्या समाधानको लागि सुझाव।
 - D. चौथो भागमा सुझाव कार्यान्वयन अनुगमन र मूल्यांकन गर्ने ठोस तरिका।
१०. यस पाठ्यक्रम अनुसारका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि पाठ्यक्रममा परेका कानून, ऐन, नियम तथा नीतिहरू परीक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगावै संशोधन भई कायम रहेका विषयवस्तुलाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ।
११. प्रथम चरणको लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको अन्तर्वार्तामा सम्मिलित गराइनेछ।
१२. लिखित परीक्षा र अन्तर्वार्ताको कुल प्राप्ताङ्कको आधारमा अन्तिम परीक्षाफल प्रकाशित गरिनेछ।
१३. पाठ्यक्रम अध्यावधिक भई लागू हुने मिति: २०८०।११।०२

प्रदेश लोक सेवा आयोग, कर्णाली प्रदेश
प्रदेश निजामती सेवाको, कृषि सेवा, कृषि प्रसार समुह, अधिकृतस्तर नवौ तह वा सो सरहको खुला, अन्तर
तह र आन्तरिक अन्तर सेवा प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम
प्रथम पत्र:- खण्ड (क) प्रशासन र व्यवस्थापन अङ्क: ५०

१. राज्य र सरकार

- १.१. व्यवस्थापिका, कार्यपालिका र न्यायपालिका बीचको अन्तरसम्बन्ध
- १.२. सार्वजनिक नीति तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकन
- १.३. नेपालको विद्यमान संविधान
- १.४. संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीचको अन्तरसम्बन्ध

२. सार्वजनिक प्रशासन

- २.१. सार्वजनिक प्रशासनको अवधारणा
- २.२. कर्मचारी प्रशासनका आधारभुत पक्षहरू
- २.३. आर्थिक प्रशासन- बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकन

३. व्यवस्थापन

- ३.१. व्यवस्थापनको अवधारणा
- ३.२. कर्मचारीमा नेतृत्व, उत्प्रेरणा, नियन्त्रण र समन्वयको महत्त्व
- ३.३. व्यवस्थापन सूचना प्रणाली

४. विकासका आयामहरू

- ४.१. विकास प्रशासनको अवधारणा
- ४.२. विकासमा जनसहभागिता
- ४.३. आवधिक योजना
- ४.४. दिगो विकास
- ४.५. गरीबी निवारण
- ४.६. सुशासन
- ४.७. विकासमा गैरसरकारी संस्थाको भूमिका
- ४.८. जनसंख्या र बसाईसराई
- ४.९. अनौपचारिक अर्थतन्त्र

५. लोकतन्त्र र मानव अधिकार

- ५.१. लोकतन्त्र र समावेशीकरण
- ५.२. कानुनी राज्य
- ५.३. मानव अधिकार
- ५.४. लैङ्गिक सवाल
- ५.५. आरक्षण र सकारात्मक विभेद
- ५.६. प्रतिनिधित्वको सिद्धान्त र समानुपातिक प्रतिनिधित्व

६. नेपाली समाज र यसको बनोट

- ६.१. नेपालका विविध जात/जाति/वर्ग/समुदायहरूको सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक र धार्मिक अवस्था र रहनसहन
- ६.२. आदिवासी, जनजाति, मधेशी, दलित, अपाङ्ग र महिलाहरूको वर्तमान अवस्था, उत्थानका प्रयासहरू, समस्या, समाधान र सम्भावनाहरू

प्रदेश लोक सेवा आयोग, कर्णाली प्रदेश
प्रदेश निजामती सेवाको, कृषि सेवा, कृषि प्रसार समूह, अधिकृतस्तर नवौ तह वा सो सरहको खुला, अन्तर
तह र आन्तरिक अन्तर सेवा प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम
प्रथम पत्र:- खण्ड (ख) सेवा, समूह सम्बन्धी सामान्य विषय

अङ्क: ५०

१. नीतिगत विषयहरू

- १.१. राष्ट्रिय कृषि नीति, २०६१
- १.२. कृषि विकास रणनीति
- १.३. चालु योजना (कृषि क्षेत्र मात्र)
- १.४. कर्णाली प्रदेश चालु आवधिक योजना (कृषि क्षेत्र मात्र)
- १.५. कृषि विकासमा लैङ्गिक सहभागिता
- १.६. आर्थिक विकास र क्षेत्रीय सन्तुलनमा कृषिको भूमिका
- १.७. कृषि विकासमा पकेट प्याकेज रणनीति

२. सेवा सम्बन्धी ऐन, नियमहरू तथा नीति

- २.१. वीउ विजन ऐन, २०४५ (संसोधन सहित)
- २.२. वीउ विजन नियमावली, २०६९
- २.३. राष्ट्रिय मल नीति, २०५८
- २.४. सिंचाई नीति, २०७०
- २.५. भू उपयोग नीति, २०७२
- २.६. कर्णाली कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन ऐन, २०७९
- २.७. कर्णाली प्रदेश प्राङ्गारिक कृषि ऐन, २०७६
- २.८. कर्णाली प्रदेश सहकारी ऐन, २०७५ र कर्णाली प्रदेश सहकारी नियमावली, २०८०
- २.९. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४

३. कर्मचारी तथा आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाहरू

- ३.१. निजामती सेवा ऐन, २०४९ र निजामती सेवा नियमावली, २०५०
- ३.२. कर्णाली प्रदेश निजामती सेवा ऐन, २०८० र नियमावली, २०८०
- ३.३. नेपाल कृषि सेवा (गठन, समूह तथा श्रेणी विभाजन र नियुक्ति) नियमहरू, २०५१
- ३.४. आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ तथा आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७
- ३.५. कर्णाली प्रदेश, प्रदेश आर्थिक कार्यविधि ऐन, २०७४ र कर्णाली प्रदेश आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०७५
- ३.६. सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४
- ३.७. कर्णाली प्रदेश सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७८

४. समूह सम्बन्धी विषयहरू

- ४.१. कृषि विकासमा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीचको अन्तरसम्बन्ध र भूमिका
- ४.२. कृषि विकासमा समन्वयको आवश्यकता
- ४.३. बहुआयामिक कृषि प्रसार कार्यक्रम, भूमिका, आवश्यकता र चुनौती

प्रदेश निजामती सेवाको कृषि सेवा, कृषि प्रसार समुह, अधिकृतस्तर नवौ तह वा सो सरहको खुला, अन्तर तह र आन्तरिक अन्तर सेवा प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

द्वितीय पत्र:- सेवा,समूह सम्बन्धी विषय

पूर्णाङ्क: १००

1. Concept, Principle and Scope of Extension

- 1.1 Concept of extension education
- 1.2 Principles and philosophy of extension
- 1.3 Functions of extension
- 1.4 Extension education as a profession and discipline
- 1.5 Importance and scope of agriculture extension in agriculture development in Nepal

2. Teaching-Learning Process in Extension

- 2.1 Criteria for effective extension teaching
- 2.2 An effective learning situation
- 2.3 The elements of learning situation
- 2.4 Adult learning- theories & principles

3. Group Dynamics and Leadership

- 3.1 Group dynamics and leadership development in agriculture extension
- 3.2 Farmer's group formation and mobilization
- 3.3 Leadership style and behaviour
- 3.4 Conflict management, sources and resolution techniques
- 3.5 Characteristics of an effective farmers' group

4. Communication in Agriculture

- 4.1 Elements, basic functions and process of communication
- 4.2 Communication methods - individual, group and mass
- 4.3 Critical factors in extension communication and selection of communication methods
- 4.4 Effective innovative tools and materials used in agricultural extension
- 4.5 Effective communication skills and role of extension agents

5. Technology Transfer, Dissemination and Adoption

- 5.1 Technology generation, verification, development and transfer process from research/education to extension

- 5.2 Diffusion theories and adoption of innovation/technology
- 5.3 Adoption process, stages of adoption, adopter categories and factors affecting adoption
- 5.4 Traditional and recent approaches in transfer of agricultural technology
- 5.5 Role of research, education, extension and farmer in technology transfer and diffusion
- 5.6 Extension teaching-learning methods in technology dissemination and adoption

6. Program Planning and Evaluation in Agriculture Extension

- 6.1 Steps in designing and implementing extension programs
- 6.2 Monitoring and evaluation of effectiveness of extension programs
- 6.3 Participatory bottom-up planning process
- 6.4 Projectization concept in agricultural extension programme planning and implementation
- 6.5 Community based resource center development
- 6.6 Strengthening local institutions for development
- 6.7 Monitoring and evaluation- concept and process
- 6.8 Data collection, analysis, report writing, documentation and dissemination of successful extension methods and stories
- 6.9 Agriculture extension policies and institutions in Nepal

7. New Approaches in Agricultural Extension

- 7.1 Recent development in agricultural extension approaches
- 7.2 Farmers field school (FFS) approach
 - 7.2.1 Organic agriculture, Integrated pest management, Integrated disease management and Integrated plant nutrient system FFS
- 7.3 Value Change Approach in Agriculture
- 7.4 Pluralism concept in agriculture development

8. Agriculture Extension for Karnali Province

8.1 Extension Strategies for Karnali Province

- 8.1.1 Designing extension strategies for remote and hilly regions
- 8.1.2 Influence of local institutions for effective extension
- 8.1.3 Rainwater harvesting and conservation technologies
- 8.1.4 Irrigation techniques for water-scarce and fragile areas
- 8.1.5 Specialized crops suitable for higher altitudes

8.2 Sustainable Agriculture System for Karnali Province

- 8.2.1 Terracing and slope management techniques
- 8.2.2 Integrating trees with crops and livestock for sustainability
- 8.2.3 Role of agro-forestry in soil and water conservation
- 8.2.4 Strategies for climate-resilient farming and disaster preparedness
- 8.2.5 Promoting indigenous crop varieties
- 8.2.6 Participatory plant breeding for local adaptability
- 8.2.7 Organic agriculture practices for Karnali Province
- 8.2.8 Value addition and processing of local produce

--The End--